

KS. TOMASZ KOŁODZIEJ - RZESZÓW

TEOLOGICZNA INTERPRETACJA FENOMENU „MĘSKIEGO RÓŻAŃCA”¹

Wstęp

Od kilku lat w Kościele katolickim w Polsce można zauważyć powstawanie nowych grup duszpasterskich dla mężczyzn². Jak twierdzi A. Rybicki, zjawisko to jest wyrazem rosnącego zainteresowania duchowością mężczyzn, zarówno w refleksji teologicznej, jak i wśród samych mężczyzn. Pośród różnych nurtów refleksji naukowej nad tym tematem można zauważyć poszukiwanie wspólnych cech dla mężczyzn po to, by tworzyć wspólnoty męskie podobnie myślące i opierające swoje życie na chrześcijańskich fundamentach. Praktycznym wyrazem zainteresowania męską

KS. TOMASZ KOŁODZIEJ – kapłan diecezji rzeszowskiej, doktor teologii duchowości na KUL; członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości; wykładowca WSD w Rzeszowie. ORCID: 0000-0003-0568-8724. Kontakt: kolodziej.tomek@op.pl.

1. Projekt finansowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości” w latach 2019-2022 nr projektu 028/RID/2018/19, kwota finansowania 11.742.500 zł.
2. Obecnie do najpopularniejszych grup męskich w Kościele katolickim w Polsce należą: Żołnierze Chrystusa, Wojownicy Maryi, Mężczyźni Świętego Józefa, Męska Grupa św. Andrzeja Boboli, Mężczyźni Boga, Męskie Plutony Różańca, Lew Judy, Niepokonani Niepokalanej, Nazaret Męska Grupa Różańcowa, Bracia Zmartwychwstania, Rycerze Jana Pawła II, Przymerze Wojowników, Rycerze Kolumba. Por. <https://wspolnotameska.pl/hello-world> [dostęp: 20.07.2021].

duchowością w Kościele katolickim są powstające wspólnoty męskie oraz różne inicjatywy, takie jak: rekolekcje dla mężczyzn, wspólne wjazdy, grupy modlitewno-dyskusyjne w parafiach czy przedsięwzięcia formacyjno-charytatywne³. To rosnące zainteresowanie duchowością męską rozwija się w rzeczywistości świata, w którym zauważa się kryzys męskości i ojcostwa⁴. Z tego powodu wszystkie te inicjatywy w Kościele, ukierunkowane na mężczyzn, są cenne i warte refleksji teologicznej.

Należy zauważyć, że wiele z tych grup męskich w swoich nazwach wymienia Matkę Bożą, np. „Wojownicy Maryi” czy „Niepokonani Niepokalanej”. Niektóre wspólnoty swoją nazwą nawiązują do modlitwy różańcowej („Męskie Plutony Różańca”, „Nazaret Męska Grupa Różańcowa”). Widać zatem w tych wspólnotach również ukierunkowanie na pobożność maryjną. Najbardziej wymownym, zewnętrznym znakiem duchowości maryjnej przeżywanej przez mężczyzn jest inicjatywa duszpasterska określana jako „Męski Różaniec”. W związku z powstawaniem tych męskich grup oraz inicjatywy „Męskiego Różańca” w przestrzeni medialnej pojawiły się pewne krytyczne głosy ukazujące te wspólnoty jako radykalnych katolików, których różańce są bronią nie tylko w wymiarze duchowym⁵. Dlatego celem niniejszego artykułu jest spojrzenie na to wydarzenie od strony teologicznej.

1. Metoda badań

Źródłem prezentowanego artykułu są badania ankietowe przeprowadzone wśród uczestników „Męskiego Różańca” odbywającego się w Rzeszowie. Ankieta zawiera 24 pytania (23 zamknięte, obligatoryjne oraz 1 otwarte, nieobowiązkowe). Badanie ankietowe trwało od 5 do 19 czerwca 2021 r. Ankieta została skonstruowana i zapisana jako Formularz Google na dysku Google pt. *Ankieta. Teologiczna interpretacja fenomenu „Męskiego Różańca”*. Link został przesłany przez lidera inicjatywy „Męskiego Różańca” w Rzeszowie do ok. 60 osób – uczestników wydarzenia. Ankieta nie została udostępniona na oficjalnej stronie inicjatywy, aby uniknąć uzupełniania jej przez osoby, które nie biorą udziału w tym wydarzeniu. Zabieg ten miał na celu uzyskanie wiarygodnych odpowiedzi. Finalnie w badaniu ankietowym wzięło udział 32 osoby, które po uzupełnieniu ankiety zapisały ją, co poskutkowało przesłaniem danych na dysk Google. Dane zostały zliczone przez

3. Por. A. Rybicki, *Wiara mężczyzny. Aspekty antropologiczne i duchowe*, „Roczniki Teologiczne”, 59 (2012), s. 139-140.
4. Por. tegoż, *Lew i baranek. O duchowości mężczyzny*, Lublin 2008, s. 7-8.
5. Por. <https://www.msn.com/pl-pl/wiadomosci/opinie/w-polsce-powstaje-coraz-wi%C4%99cej-m%C4%99skich-wsp%C3%B3lnot-radykalnych-katolik%C3%B3w-ich-r%C3%B3wnoczas%C5%BCa%C5%84ce-s%C4%85-broni%C4%85-nie-tylko-symbolicznie/ar-BB1a9kHB> [dostęp: 20.07.2021].

formularz jako wykresy procentowe oraz w arkuszu kalkulacyjnym Microsoft Excel i zapisane na dysku Google. Badaniom ankietowym poddano jedynie jedną z wielu grup ludzi uczestniczących w tych wydarzeniach, które odbywają się w różnych miastach w Polsce, a także poza jej granicami. Interpretacji wydarzenia dokonano w oparciu o dokumenty Kościoła oraz literaturę teologiczną, głównie z teologii duchowości, zwłaszcza duchowości maryjnej oraz liturgiki. Posłużono się także informacjami zawartymi na oficjalnej stronie inicjatywy „Męskiego Różańca” (www.meskirozaniec.pl) oraz innymi publikacjami znajdującymi się w Internecie. Głównym dokumentem Kościoła, na podstawie którego dokonano interpretacji teologicznej, było wydane w 2001 przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*. Na uwagę zasługują także badania z teologii duchowości na temat zasad duchowości oraz pobożności maryjnej. Inicjatywa „Męskiego Różańca” związana jest z objawieniami w Fatimie oraz nabożeństwem pierwszych sobót, dlatego należało sięgnąć również do badań naukowych podejmujących te zagadnienia.

2. Geneza inicjatywy „Męskiego Różańca”

Zanim zostaną zaprezentowane wyniki badań ankietowych oraz wnioski, należy dokonać genezy powstania oraz głównych założeń badanego wydarzenia. Nabożeństwo „Męskiego Różańca” po raz pierwszy zostało odprawione 7 kwietnia 2018 r. w Warszawie przez księdza Dominika Chmielewskiego SDB⁶. Kapłan ten jest również duchowym opiekunem „Męskiego Różańca”. W odezwie zachęcającej do wzięcia udziału w tym wydarzeniu znaleźć można wiele odniesień historycznych, które ukazują związek polskiego narodu z Maryją. Przywołując różne wydarzenia historyczne, w roku 100. rocznicy odzyskania niepodległości autor odezwy wzywał współczesnych mężczyzn do obrony rodziny, wiary i Kościoła katolickiego pod sztandarami Maryi Królowej Polski. Ta obrona ma być prowadzona poprzez modlitwę różańcową oraz wypełnianie warunków, jakie objawiła Matka Najświętsza w Fatimie. Głównym celem tej inicjatywy, jaki został wskazany przez

---

6. Urodzony w 1973 roku w Bydgoszczy polski duchowny – salezjanin. Przez 15 lat trenował sztuki walki. Mając 21 lat, został dyrektorem do spraw szkolenia w Polskim Związku Sztuk Walki w Bydgoszczy. Od najmłodszych lat angażował się również w życie Kościoła. W 1995 roku, podczas pielgrzymki do Medjugorie doświadczył duchowej przemiany. Po dwóch latach od tego wydarzenia wstąpił do Towarzystwa św. Franciszka Salezego. Świecenia kapłańskie przyjął w 2005 roku. Pełnił funkcję duszpasterza akademickiego w Warszawie. Obecnie przebywa w klasztorze w Łądzie, jest rekolekcjonistą, kierownikiem duchowym oraz pełni posługę w duszpasterstwie powołań. Por. <https://wydsal.pl/397-ks-dominik-chmielewski-sdb> [dostęp: 23.07.2021].

inicjatora, jest wynagradzanie Niepokalanemu Sercu Maryi za grzechy polskich mężczyzn, szczególnie ojców oraz dążenie do wypełnienia ślubów Lwowskich i Jasnogórskich. Jako szczególni orędownicy, którzy odznaczali się gorącym nabożeństwem do Matki Bożej, zostali obrani: św. Jan Paweł II, św. Maksymilian Kolbe, św. Stanisław Papczyński, św. Stanisław Kostka, św. Andrzej Bobola oraz bł. kard. Stefan Wyszyński⁷.

Nazwa „Męski Różaniec” wywodzi się z założenia, że w inicjatywie uczestniczą tylko mężczyźni. Wierzą oni, że ich rolą jest ochrona tych, których podarował im Bóg pod opiekę na ziemi, nie tylko w wymiarze materialnym, ale i duchowym. To zadanie chcą spełniać, wzorując się na św. Józefie oraz we wspólnocie mężczyzn, w której pragną umacniać swoją tożsamość i rozwijać męskie cnoty. Duchową walkę o uświęcenie siebie i swoich rodzin prowadzą poprzez modlitwę różańcową, gdyż moc tej modlitwy objawiała sama Matka Boża i do niej zachęcała w różnych objawieniach (Lourdes – 1858, Gietrzwałd – 1877, Fatima – 1917, Akita – 1973, Kibeho – 1981)⁸.

„Męski Różaniec” jako nabożeństwo pokutne jest przeżywany w każdą pierwszą sobotę miesiąca według warunków, jakie podała Maryja, objawiając się w Fatimie⁹. Na stronie internetowej „Męskiego Różańca” znajduje się instrukcja, jak ma wyglądać przebieg tego nabożeństwa. Dla pomysłodawców kluczową sprawą jest obecność kapłana, który poprowadzi to nabożeństwo oraz wygłosi homilię podczas Mszy św. Nabożeństwo w pierwotnych założeniach miało rozpoczynać się Eucharystią w godzinach rannych (8:00). Jednak ze względów praktycznych odbywa się wieczorami. Po modlitwie w kościele uczestnicy udają się do wyznaczonego miejsca na zewnątrz w jakimś eksponowanym miejscu (deptak miejski, eksponowana ulica czy miejsce o historycznym znaczeniu), gdzie formuje się procesja. W czasie przejścia może być odmawiana litania do św. Józefa. Istotną sprawą jest szyk tego przejścia. Jest to szyk dwójkowy w formie procesji. Na początku procesji jest niesiona figura lub obraz Matki Bożej bądź też krzyż. Po

7. Por. *Odezwa do mężczyzn w Polsce*, <https://meskirozaniec.pl/dolacz> [dostęp: 28.07.2021].

8. Por. <https://meskirozaniec.pl> [dostęp: 29.07.2021].

9. Maryja 7 lat po zakończeniu objawień zezwoliła siostrze Łucji na ujawnienie drugiej tajemnicy fatimskiej, której przedmiotem było nabożeństwo do Niepokalanego Serca Maryi. Pięć pierwszych sobót ma związek z pięcioma zniewagami, którymi jest obrażane Niepokalane Serce Maryi: 1. Obelgi przeciw Niepokalanemu Poczęciu. 2. Przeciw Jej Dziewictwu. 3. Przeciw Jej Bożemu Macierzyństwu. 4. Obelgi, przez które usiłuje się wpoić w serca dzieci obojętność, wzgardę, a nawet nienawiść wobec nieskalanej Matki. 5. Błuznierstwa, które znieważają Maryję w Jej świętych wizerunkach. Warunkami do odprawiania nabożeństwa są: a) spowiedź w pierwszą sobotę miesiąca, b) Komunia św. w pierwszą sobotę miesiąca, c) Różaniec wynagradzający w pierwszą sobotę miesiąca, d) piętnastominutowe rozmyślanie nad piętnastoma tajemnicami różańcowymi w pierwszą sobotę miesiąca. Por. <https://smbf.pl/fatima/nabozenstwa-pierwszych-pieciu-sobot-miesiaca> [dostęp: 29.07.2021].

przyjściu na miejsce docelowe uczestnicy również ustawiają się w równych rzędach i kolumnach. Jak można przeczytać w instrukcji: ustawienie takie ukazuje męskie uporządkowanie, dyscyplinę i posłuszeństwo. W czasie nabożeństwa zalecone jest odmówienie modlitwy do dusz czyścowych, a także do św. Michała Archanioła oraz odśpiewanie Apelu Jasnogórskiego. Nabożeństwo kończy się błogosławieństwem udzielonym przez kapłana¹⁰.

Inicjatywa „Męskiego Różańca” jest skierowana do mężczyzn wszystkich stanów i w różnym wieku. Obecnie nabożeństwo takie na terenie Polski odbywa się w 43 miastach¹¹, a także w 7 miejscach poza granicami Polski. Na świecie inicjatywa została podjęta w takich miastach jak: Chicago, Algonquin (USA), Eindhoven (Holandia), Londyn, Kamieniec Podolski, Kijów, Wilno. Inicjatywa swoim zasięgiem pokrywa niemal całe terytorium Polski oraz przekracza już nie tylko granice kraju, lecz także kontynentu europejskiego¹².

3. Przebieg inicjatywy „Męskiego Różańca” w Rzeszowie

Badaniom została poddana inicjatywa modlitewna odbywająca się w Rzeszowie, która ma nieco inny przebieg, niż zostało to podane w powyższych wytycznych, dlatego należy uwzględnić jego specyfikę. Uczestnicy spotykają się w pierwsze soboty miesiąca w kościele pw. Krzyża św. na ulicy 3 Maja o godz. 16:00. Nabożeństwo rozpoczyna się wspólnym odmówieniem Koronki do Bożego Miłosierdzia. Następnie zostaje uformowany szyk dwójkowy, na czele którego jest niesiona figura Matki Bożej Fatimskiej. Uczestnicy nabożeństwa (zazwyczaj kilkadziesiąt osób), trzymając w ręku różaniec, idą do wybranych kościołów w mieście, modląc się w ciszy na różańcu. Każdy cykl nabożeństw, czyli procesja odbywająca się w pięć pierwszych sobót miesiąca, jest organizowany do innego kościoła w Rzeszowie. Podczas całego przejścia ważny jest uporządkowany szyk,

10. Por. *Nabożeństwo wynagradzające Niepokalanemu Sercu Maryi*, https://meskirozaniec.files.wordpress.com/2020/02/pierwsze-soboty_opis-dla-organizatorc3b3w_2020.pdf [dostęp: 29.07.2021].

11. Polskimi miastami, w których odbywają się te nabożeństwa, są: Bełchatów, Brodnica, Bydgoszcz, Chełm, Częstochowa, Dębica, Drzewica, Gdańsk, Goleniów, Gryfice, Jelenia Góra, Kielce, Koszalin, Kraków, Krynica Zdrój, Lublin, Łódź, Oleśnica, Olsztyn, Opole, Piła, Pionki, Piotrków Trybunalski, Poznań, Przemyśl, Pułtusk, Radom, Radzymin, Rumia, Rzeszów, Siedlce, Sosnowiec, Śrem, Świdnica, Świdnik, Świnoujście, Szczecin, Toruń, Warszawa, Września, Zakopane, Zamość, Zduńska Wola.

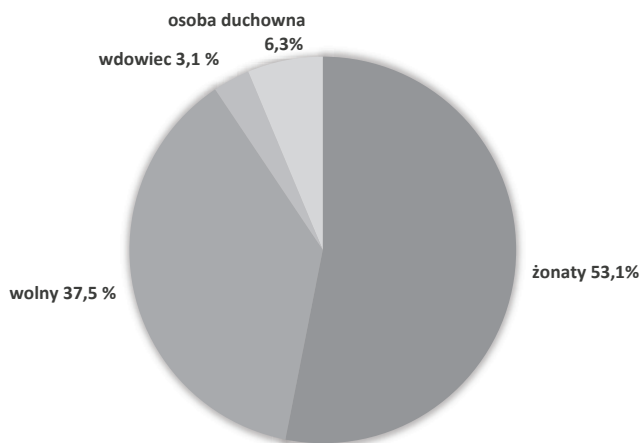
Por. <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1AadxPzEV2ZnqsedR8hdaR5fK3EUSwIPW&ll=51.23383436989466%2C22.493207068395222&z=6> [dostęp: 29.07.2021].

12. Por. tamże.

a także znak trzymanego różańca w dłoni oraz cisza. Po dojściu do kościoła następuje rozważanie, a następnie Msza św., która jest ostatnim, kulminacyjnym wydarzeniem nabożeństwa.

4. Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych

W badaniu ankietowym, które odbyło się online, wzięły udział 32 osoby uczestniczące w inicjatywie „Męskiego Różańca”, który jest organizowany w Rzeszowie w każdą pierwszą sobotę miesiąca o godz. 16:00. Jak wynika z przeprowadzonych badań, 40,6 % uczestników pochodzi z dużego miasta, natomiast pozostali uczestnicy mieszkają w małych miastach (31,3 %) lub na wsi (28,1 %). Zdecydowana większość biorących udział w tym nabożeństwie to osoby w przedziale wiekowym 31-50 lat (68,8 %). Należy zauważyć, że pozostałe grupy wiekowe: 18-30 oraz 51-70 lat rozłożyły się w takich samych procentach (15,6 %). Największą grupą uczestniczącą w „Męskim Różańcu” są żonaci mężczyźni, natomiast najmniejszą grupę stanowią wdowcy.

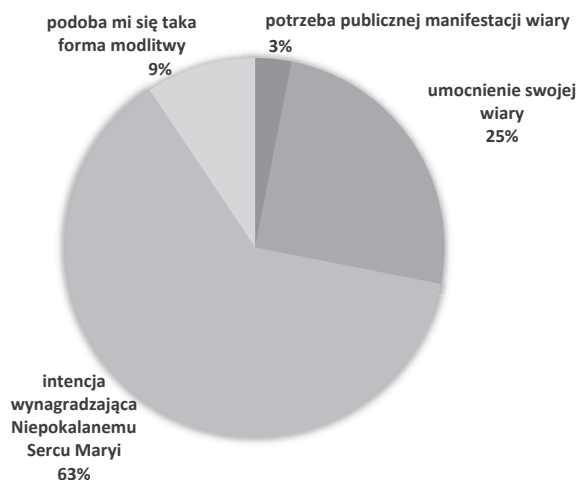

Wykres 1. Uczestnicy „Męskiego Różańca”.

Większość ankietowanych odpowiedziało, że w nabożeństwie uczestniczy nieregularnie, co jakiś czas (53,1 %), natomiast w każdą pierwszą sobotę miesiąca w „Męskim Różańcu” uczestniczy 46,9 % respondentów. Na pytanie o to, w jaki sposób uczestnik nabożeństwa dowiedział się o tej inicjatywie, zdecydowana większość odpowiedziała, że informacje posiada od znajomego (62,5 %), dzięki

Internetowi dowiedziało się o tym nabożeństwie 12,5 % badanych, z ogłoszeń parafialnych jedynie 6,3 %. Z innych źródeł wiedzę na ten temat zaczerpnęło 18,8 %.

Według badań motywem uczestnictwa w tego typu nabożeństwach u przeważającej większości ankietowanych jest intencja wynagradzająca Niepokalanemu Sercu Maryi (62,5 %). Najmniejszą grupę stanowią ci, którzy czują potrzebę, by w ten sposób publicznie zmanifestować swoją wiarę (3,1 %). Dokładne dane przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Motyw uczestnictwa w „Męskim Różańcu”.

W badaniu podstawowych praktyk religijnych (modlitwa, sakrament pokuty, udział w Mszy św.) uczestników „Męskiego Różańca” zanotowano następujące wyniki: 78,1 % badanych odpowiedziało, że modli się codziennie, 12,5 % kilka razy w tygodniu, 6,3 % kilka razy w miesiącu, natomiast 3,1 % jeszcze rzadziej. Regularny, cotygodniowy udział w Mszy św. zadeklarowało 68,8 % badanych, kilka razy w tygodniu na Eucharystię uczęszcza 21,8 %, natomiast 3,1 % w Mszy św. uczestniczy rzadziej niż raz w miesiącu. Prawie połowa badanych (46,9 %) regularnie raz w miesiącu przestępuje do sakramentu pokuty i pojednania. Duży odsetek (37,5 %) do spowiedzi chodzi zawsze, gdy popełni grzech ciężki. Jedynie 12,5 % badanych spowiada się kilka razy w roku, natomiast rzadziej tylko 3,1 %.

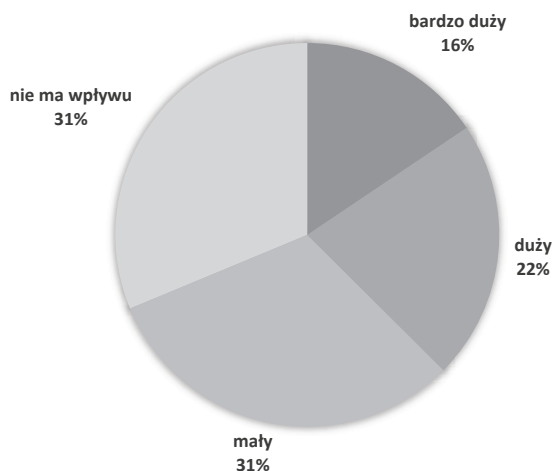
Wyniki ankiety dotyczące wpływu inicjatywy „Męskiego Różańca” na życie religijne uczestników tego nabożeństwa przedstawiają się następująco:

Tabela 1. Wpływ „Męskiego Różańca” na życie religijne.

	bardzo duży	duży	mały	nie ma wpływu
Wpływ na praktyki religijne?	28,1 %	56,3 %	15,6 %	0 %
Wpływ na pogłębienie relacji z Bogiem?	21,9 %	53,1 %	25 %	0 %
Wpływ na rozwój duchowy?	25 %	50 %	25 %	0 %
Wpływ na pobożność maryjną?	40,6 %	43,8 %	15,6 %	0 %
Wpływ na rozumienie i przeżywanie liturgii (Msza św., nabożeństwa, itd.)?	21,9 %	53,1 %	15,6 %	9,4 %

Z powyższej tabeli wynika, że udział w tym wydarzeniu ma znaczny wpływ zarówno na pogłębienie relacji z Bogiem, jak i praktykowanie swojej wiary i stanowi motywację do podejmowania rozwoju duchowego. Zauważa się także silny wpływ tej inicjatywy na pobożność maryjną jej uczestników. Należy także zauważyć duży wpływ na rozumienie i przeżywanie liturgii. Tylko u niewielkiej liczby respondentów (9,4 %) wydarzenie to nie ma żadnego wpływu formacyjnego odnośnie Mszy św. oraz innych nabożeństw.

Zdecydowana większość badanych (65,6 %) zadeklarowała przynależność do jakiejś grupy duszpasterskiej, natomiast 34,4% respondentów nie angażuje się w żadną grupę duszpasterską. Na pytanie dotyczące wpływu badanej inicjatywy na zaangażowanie jej uczestników w życie parafialne zanotowano następujące wyniki, które przedstawia wykres 3.

Wykres 3. Wpływ „Męskiego Różańca” na zaangażowanie w parafii jego uczestników.

Według zdecydowanej większości ankietowanych (75 %) udział w tej inicjatywie ma wpływ na ich postrzeganie Boga. Jedynie dla 12,5 % biorących udział w badaniu uczestniczenie w takim wydarzeniu nie wpływa na ich postrzeganie Boga. Taka sama liczba respondentów nie ma zdania na ten temat.

Następne pytanie dotyczyło konkretnego obrazu Boga w życiu badanego. Oprócz zasugerowanych odpowiedzi, które były do wyboru, ankietowany mógł wpisać także inną odpowiedź. Odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Obraz Boga w postrzeganiu ankietowanych.

Jest dla mnie miłosiernym Ojcem	68,8 %
Postrzegam Go jako sprawiedliwego Sędziego	15,6 %
Postrzegam Go jako Stworzyciela	6,3 %
Wszystkie odpowiedzi w powyższej kolejności pasują do mojego obrazu Boga	3,1 %
Uznaję Go za Stworzyciela i doświadczam Jego miłosierdzia	3,1 %
Odpowiedzi nie na temat	3,1 %

Kolejne pytanie ankiety dotyczyło tego, czy udział w „Męskim Różańcu” wpływa na wybory moralne podejmowane przez uczestników tej inicjatywy. Według badań bardzo duży wpływ na decyzje moralne zauważyło w swoim życiu 28,1 % ankietowanych, natomiast duży wpływ odnotowało 43,8 %. Dla 28,1 % uczestnictwo w tym nabożeństwie ma mały wpływ na podejmowane wybory moralne w ich życiu. Jednakże nikt z badanych nie zaznaczył w ankiecie, że ta inicjatywa nie ma w ogóle wpływu na ich moralne decyzje. W pytaniu dotyczącym wpływu uczestnictwa w tym nabożeństwie na życie codzienne (rodzinne, zawodowe itd.) badania przyniosły następujące wyniki: 18,8 % w bardzo dużym stopniu, 56,3 % w dużym stopniu, 21,9 % w małym stopniu oraz 3,1 % badanych nie widzi związku pomiędzy uczestniczeniem w tym wydarzeniu a codziennym życiem.

Ostatnie cztery pytania ankiety dotyczyły formy i organizacji inicjatywy „Męskiego Różańca”. Na pytanie, które miało za zadanie przynieść odpowiedź, czy podczas tej inicjatywy nie jest za bardzo akcentowana rola Maryi, zebrano następujące wyniki, które przedstawia poniższa tabela.

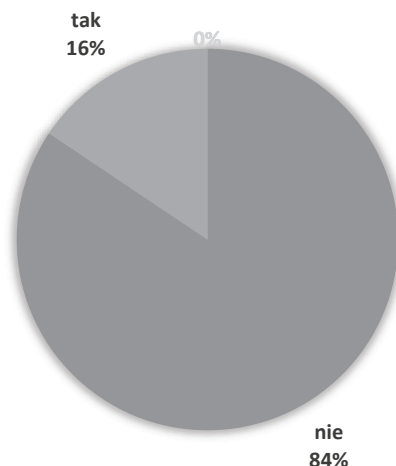
Tabela 3. Rola Matki Bożej w badanej inicjatywie.

Za bardzo akcentuje się Matkę Bożą	0 %
Za mało akcentuje się Matkę Bożą	3,1 %
Jest zachowana odpowiednia proporcja	90,6 %
Nie potrafię powiedzieć	6,3 %

Ankietowani odpowiadali także na pytanie dotyczące rozważań, jakie są głoszone podczas nabożeństwa. Dla 50 % badanych rozważania są głębokie du-

chowo. 40,6 % odpowiedziało, że są one poprawne. 3,1 % respondentów uznało je za płytkie duchowo, natomiast 6,3 % badanych nie ma zdania na ten temat.

Ważnym pytaniem w tej części ankiety było także to dotyczące ewentualnych nieprawidłowości pojawiających się podczas przebiegu inicjatywy „Męskiego Różańca”. Na pytanie: „Czy zauważyłeś jakieś nieprawidłowości”, ankietowani odpowiadali „tak” albo „nie”. Wyniki tego badania prezentuje poniższy wykres.

Wykres 4. Nieprawidłowości organizacyjne podczas „Męskiego Różańca”.

Ostatnie pytanie, które miało formę otwartą i było nieobligatoryjne, brzmiało: „Co byś zmienił w Męskim Różańcu?”. Na to pytanie odpowiedziało 75 % ankietowanych. Wyniki są następujące:

Tabela 4. Propozycje zmian w inicjatywie „Męskiego Różańca”.

Nic bym nie zmienił	66,6 %
Dodać intencję wynagradzającą na wstępie	4,2 %
Więcej spotkań	4,2 %
Większe zaangażowanie księży	4,2 %
Wolniejsze tempo procesji	4,2 %
Nie mam zdania	8,3 %
Odpowiedzi nie na temat	8,3 %

5. Wnioski z przeprowadzonych badań

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wybranej grupy uczestników inicjatywy „Męskiego Różańca” można sformułować kilka wniosków. Należy zauważyć, że wydarzenie to wpisuje się w pogłębianie duchowości maryjnej. Uczestnicy biorący udział w „Męskim Różańcu” odpowiedzieli, że inicjatywa ta ma znaczący wpływ na ich pobożność maryjną.

Teologia duchowości, opierając się na nauce Kościoła, podaje dziesięć zasad prawidłowej duchowości i pobożności maryjnej. Pobożność maryjna powinna zatem odnosić się do Trójcy Przenajświętszej (*zasada trynitarna*), musi być także ujmowana w perspektywie Chrystusa (*zasada chrystologiczna*). W czci oddawanej Maryi nie można zapominać o istotnej roli Ducha Świętego (*zasada pneumatologiczna*) oraz ukazywaniu Jej miejsca w Kościele (*zasada eklezjalna*). Istotne jest także opieranie pobożności maryjnej na tym, czego uczy o Niej Pismo św. (*zasada skrypturystyczna*). Praktyki pobożności maryjnej należy uzgadniać z liturgią i jej podporządkować (*zasada liturgiczna*). Nie można również zapominać w kulcie Matki Bożej o ukazywaniu Jej jako wzoru możliwego do naśladowania przez wszystkich (*zasada antropologiczna*). Ponadto w czci Matki Bożej należy unikać tego, co mogłoby zrażać do katolicyzmu odłączonych braci (*zasada ekumeniczna*). Każdy chrześcijanin od Maryi jako Pierwszej Chrześcijanki powinien uczyć się pobożności (*zasada naśladowania pobożności*). Nie wszystkie formy kultu maryjnego spełniają powyższe normy, dlatego nie wszystkie są przez Kościół zalecane do praktykowania (*zasada hierarchii nabożeństw maryjnych*)¹³. Według papieża Pawła VI fundamentalnym wymogiem odnośnie do nabożeństw kościelnych jest to, aby zawsze mieściły się „w nurcie jedyne go kultu, który słusznie nazywa się chrześcijańskim, ponieważ od Chrystusa bierze początek i skuteczność, w Chrystusie znajduje pełny i doskonały wyraz oraz przez Chrystusa w Duchu Świętym prowadzi do Ojca”¹⁴.

Spojrzenie na „Męski Różaniec” w świetle tych zasad pozwala zauważyć, że inicjatywa ta spełnia wymienione punkty, gdyż opiera się na odmawianiu Różańca, czyli modlitwy szczególnie polecanej przez Kościół¹⁵. Całe nabożeństwo związane jest także z Mszą św. i, co ważne, z przyjęciem Komunii świętej, którym nadaje się centralne znaczenie, jako niezbędnemu warunkowi wypełnienia postanowień nabożeństwa ku czci Niepokalanego Serca Maryi. Nabożeństwo

13. Por. A. Rybicki, *Maryjna duchowość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin-Kraków 2002, s. 495.

14. Paweł VI, *Marialis cultus*, 1.

15. Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003, 197.

prowadzi do zjednoczenia z Chrystusem w Komunii świętej, zachowana jest zatem zasada chrystologiczna. Z badań wynika, że nie dochodzi do wypaczenia obrazu Boga, a rola Maryi nie jest przeakcentowana tzn. uznaje się Jej właściwe miejsce w Kościele oraz traktuje jako wzór człowieka do naśladowania, nie zaś jako boginię, czego należy się zawsze wystrzegać¹⁶.

Nabożeństwo „Męskiego Różańca” jest odpowiedzią mężczyzn na wezwanie Maryi, jakie skierowała do świata w czasie objawień fatimskich. Papież Jan Paweł II powiedział, że „wezwanie Maryi nie jest jednorazowe. Jej apel musi być podejmowany z pokolenia na pokolenie, zgodnie z coraz nowymi «znakami czasu». Trzeba do niego nieustannie powracać. Trzeba go podejmować wciąż na nowo”¹⁷. Analiza treści orędzi Matki Bożej do trojga dzieci sprowadza się do prośby Maryi skierowanej do ludzi o modlitwę różańcową, przyjmowanie Komunii świętej wynagradzającej za grzechy, wezwanie do pokuty i nawrócenia oraz zawierzenia się Jej Niepokalanemu Sercu¹⁸. „Męski Różaniec” wpisuje się w ten ponadczasowy apel.

Inicjatywę tę należy zobaczyć także w szerszym kontekście odżywających w ostatnim czasie w wielu parafiach w Polsce nabożeństw „Pięciu pierwszych sobót miesiąca”, które cieszą się dużym zainteresowaniem wiernych¹⁹. Taka forma czci Niepokalanego Serca Maryi wyrasta z praktyki Kościoła. Od dawna bowiem sobota była szczególnym dniem poświęconym Maryi. Początki tej praktyki sięgają IX wieku²⁰. Według teologów najważniejszym motywem maryjnego charakteru soboty jest postawa wiary Maryi w Wielką Sobotę, kiedy Chrystus spoczywał w grobie. Maryja wówczas trwała mocno w wierze i nadziei w oczekiwaniu na zmartwychwstanie Pana. Na początku XX wieku pierwsze soboty miesiąca zaczęto poświęcać Niepokalanemu Sercu Maryi. Papież Pius X w 1912 roku udzielił odpustu zupełnego za odprawienie specjalnego nabożeństwa ku czci Niepokalanej w pierwszą sobotę miesiąca po ówczesnej spowiedzi i Komunii świętej. Praktyka

16. Por. A. Rybicki, *Maryjna duchowość*, s. 495.

17. Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św.* (Fatima, 13.05.1982), „L'Osservatore Romano” (PL), 5 (1982), s. 9.

18. Por. B. Kochaniewicz, *Eklezjalny wymiar fatimskiego orędzia*, „Forum Teologiczne”, XIX (2018), s. 56.

19. Na stronie internetowej: <https://www.soboty.pl> można znaleźć mapę ukazującą parafie, które się zarejestrowały na tej stronie. Należy jednak sądzić, że tych parafii jest dużo więcej, gdyż z pewnością nie wszystkie wspólnoty, w których odbywa się to nabożeństwo, zgłosiły się na tej witrynie. Jednak już ta mapa pokazuje, jak dużym zainteresowaniem cieszy się to nabożeństwo w Kościele. Por. <https://www.soboty.pl> [dostęp: 28.07.2021]. Por. W. Sadłoń, *Kult Matki Bożej i nabożeństwo fatimskie w parafiach katolickich w Polsce: Raport z badania*, „Salvatoris Mater”, 18 (2016), nr 4, s. 454-479.

20. Por. G. Bartosik, *Przez Ciebie jaśniej radość. Kult Maryi w liturgiach Wschodu i Zachodu*, Niepokalanów 1998, s. 188.

ta zyskała dodatkową inspirację po objawieniach w Fatimie. Maryja wówczas kilkakrotnie wyraziła pragnienie ustanowienia specjalnego nabożeństwa do Jej Niepokalanego Serca²¹.

Należy zatem podkreślić, że „Męski Różaniec” jest w teologicznym rozumieniu nabożeństwem pierwszych sobót miesiąca przeżywanym wyłącznie przez mężczyzn, któremu nadano swoistą formę. Struktura tego nabożeństwa, która zawiera wszystkie elementy niezbędne do odprawienia pierwszych sobót miesiąca, nie budzi wątpliwości teologicznych ówniej wśród uczestników badanej grupy, o czym świadczą wyniki ankiety. Mocno podkreślany fakt obecności na tym nabożeństwie kapłana należy uznać za prawidłowy przejaw rozumienia i przeżywania tej inicjatywy.

Odnosząc się do uporządkowanego dwójkowego szyku przemarszu podczas nabożeństwa, należy zauważyć, iż jest to forma procesji, która w Kościele jest znana i pomimo zachodzących zamian w życiu liturgicznym Kościoła, jak i współczesnej kulturze, nadal jest praktykowana. Procesje bowiem należą do najstarszych praktyk wielu religii, także chrześcijaństwa²². Procesje zajmują ważne miejsce w Kościele. Są one „publicznymi i świętymi aktami o charakterze błagalnym, w których lud chrześcijański, idąc pod przewodnictwem kleru wznosi ku Bogu błagania i śpiewy przechodząc z jednego miejsca ku drugiemu”²³. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* podaje wiele rodzajów procesji. Rozróżnia się zatem procesje związane ze zbawczymi wydarzeniami z życia Chrystusa (np. w Niedzielę Palmową), wotywnie (np. procesja eucharystyczna w uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa, Dni krzyżowe). Są także procesje uzupełniające niektóre obrzędy liturgiczne (w czasie sprawowania Eucharystii np. procesja z darami)²⁴. Rozróżnia się także procesje zwyczajne i nadzwyczajne, czyli urządzone w razie potrzeby. Celem takiego wydarzenia jest pobudzenie pobożności wiernych, dziękczynienie za otrzymane od Boga dary lub uproszenie pomocy, jak również przebłaganie czy wynagrodzenie²⁵. Procesję podczas „Męskiego Różańca” należałyby zaliczyć do wotywnych z uwzględnieniem pokutnego charakteru, czyli wynagrodzenia Niepokalanemu Sercu Maryi. Należy jednak pamiętać, że procesje (o czym świadczy historia) są narażone na różnego rodzaju niebezpieczeństwa (przewaga nabożeństw nad sakramentami, jedynie zewnętrzna manifestacja zamiast wewnętrznego przeżywania, rozumie-

21. Por. W. Siwiak, *Fatimskie misterium Niepokalanego Serca Maryi w biblijno-teologicznej perspektywie*, „Salvatoris Mater”, 18(2016), nr 4, s. 73-74.

22. Por. J. Miazek, *Procesje. Historia – teologia – duszpasterstwo*, „Collectanea Theologica”, 64 (1994), nr 1, s. 97.

23. Tamże, s. 101.

24. Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003, 245.

25. Por. tamże.

nie procesji jako punktu kulminacyjnego)²⁶. Istnieje zatem potrzeba nieustannej czujności i odpowiedniej formacji uczestników takich wydarzeń.

Z badań wynika, że dla biorących udział w nabożeństwie nie jest najważniejszym motywem publiczne manifestowanie swojej wiary, lecz wynagrodzenie Niepokalanemu Sercu Maryi za zniewagi, zaś na drugim miejscu znalazło się umocnienie swojej wiary. Taki wynik jest zgodny z głównym celem podejmowanej inicjatywy.

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że udział w „Męskim Różańcu” pozytywnie wpływa na rozwój osobistej wiary, praktyki religijnej oraz rozumienie liturgii przez uczestników tego nabożeństwa. Stanowi ono niewątpliwie dużą zaletę formacyjną. Badania dowodzą, że zdecydowana większość osób biorących udział w nabożeństwie często się modli i korzysta z sakramentów. Są to zatem osoby regularnie praktykujące, które pragną rozwijać się duchowo. Należałoby w związku z tym pieczołowicie dbać o poziom tych nabożeństw, zwłaszcza rozważań, katechez, homilii, które według większości badanych są głębokie duchowo. Z badań wynika także, że udział w inicjatywie ma wpływ na podejmowane wybory moralne i życiowe. Wyniki te wskazują zatem na przełożenie tej inicjatywy na codzienne życie jej uczestników, co świadczy także o formacyjnym wymiarze, o który należałoby ciągle dbać.

Nieco inaczej rozkładają się wyniki dotyczące wpływu udziału w tej inicjatywie na zaangażowanie się jej uczestników w działania duszpasterskie w parafii. W tym obszarze wpływ ten jest dużo mniejszy, chociaż zdecydowana większość badanych osób deklaruje przynależność do jakiejś grupy duszpasterskiej. Należałoby zatem w większym stopniu zawrócić uwagę na ten wymiar, co mogłoby przynieść pozytywne efekty w postaci większego zaangażowania tych osób w duszpasterstwo parafialnym.

Zakończenie

Artykuł ten jest jedynie próbą podjęcia naukowego namysłu na temat tego wydarzenia, które warto by było przebadać w szerszym zakresie. Przeprowadzenie badań we wszystkich miastach, gdzie obecnie odbywają się te nabożeństwa, przy użyciu szczegółowej ankiety oraz powtórzenie tych badań po jakimś czasie z pewnością pozwoliłoby na dokładniejsze wnioski. Jednakże przeprowadzone badania przyniosły pewne interesujące wyniki, które mogą stać się zaczątkiem szerszej analizy teologicznej tego wydarzenia. Należy stwierdzić, że inicjatywa „Męskiego Różańca” rozwijająca się w Kościele w Polsce oraz poza jego granicami jest nabożeństwem przeznaczonym dla mężczyzn i wpisuje się z jednej strony

---

26. Por. tamże, 246.

w przeżywany rozkwit nabożeństw pięciu pierwszych sobót miesiąca. Natomiast z drugiej strony jest konkretną propozycją dla mężczyzn, zarówno tych formujących się w licznych grupach męskich (które ostatnio cieszą się dużym zainteresowaniem), jak i dla tych, którzy do takich grup nie należą. Jest to także kolejny przejaw męskiej duchowości, który należy w Kościele dostrzec i rozwijać.

Bibliografia

- Bartosik G., *Przez Ciebie jaśniej radość. Kult Maryi w liturgiach Wschodu i Zachodu*, Niepokalanów 1998.
- Chmielewski D., *Odezwa do mężczyzn w Polsce*, <https://meskirozaniec.pl/dolacz> [dostęp: 28.07.2021].
- <https://meskirozaniec.pl> [dostęp: 29.07.2021].
- <https://smbf.pl/fatima/nabozenstwa-pierwszych-pieciu-sobot-miesiaca> [dostęp: 29.07.2021].
- <https://wspolnotameska.pl/hello-world> [dostęp: 20.07.2021].
- <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1AadxPzEV2ZnqsedR8hdaR5fK3EUSwIPW&ll=51.23383436989466%2C22.493207068395222&z=6> [dostęp: 29.07.2021].
- <https://www.msn.com/pl-pl/wiadomosci/opinie/w-polsce-powstaje-coraz-wi%C4%99cej-m%C4%99skich-wsp%C3%B3lnot-radykalnych-katolik%C3%B3w-ich-r%C3%B3w%C5%BCa%C5%84ce-s%C4%85-broni%C4%85-nie-tylko-symbolicznie/ar-BB1a9kHB> [dostęp: 20.07.2021].
- <https://www.soboty.pl> [dostęp: 28.07.2021].
- <https://wydsal.pl/397-ks-dominik-chmielewski-sdb> [dostęp: 23.07.2021].
- Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św.* (Fatima, 13.05.1982), „L'Osservatore Romano” (PL), 5 (1982), s. 9.
- Kochaniewicz B., *Eklezjalny wymiar fatimskiego orędzia*, „Forum Teologiczne”, XIX (2018), s. 53-66.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003.
- Miazek J., *Procesje. Historia – teologia – duszpasterstwo*, „Collectanea Theologica”, 64 (1994), nr 1, s. 97-106.
- Nabożeństwo wynagradzające Niepokalanemu Sercu Maryi*, https://meskirozaniec.files.wordpress.com/2020/02/pierwsze-soboty_opis-dla-organizatorc3b3w_2020.pdf [dostęp: 29.07.2021].
- Paweł VI, *Marialis cultus*, <http://ptm.rel.pl/czytelnia/dokumenty/dokumenty-papieskie/42-pawel-vi/254-adhortacja-apostolska-marialis-cultus.html> [dostęp: 29.07.2021].

- Rybicki A., *Lew i baranek. O duchowości mężczyzny*, Lublin 2008.
- Rybicki A., *Maryjna duchowość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin-Kraków 2002, s. 493-495.
- Rybicki A., *Wiara mężczyzny. Aspekty antropologiczne i duchowe*, „Roczniki Teologiczne”, 59 (2012), s. 137-147.
- Sadłoń W., *Kult Matki Bożej i nabożeństwo fatimskie w parafiach katolickich w Polsce: Raport z badania*, „Salvatoris Mater”, 18 (2016), nr 4, s. 454-479.
- Siwiak W., *Fatimskie misterium Niepokalanego Serca Maryi w biblijno-teologicznej perspektywie*, „Salvatoris Mater”, 18 (2016), nr 4, s. 53-83.

Streszczenie

Inicjatywa „Męskiego Różańca” zapoczątkowana w 2018 roku przyciąga dużą liczbę mężczyzn i wpisuje się w trend ożywienia w Kościele katolickim męskiej duchowości. Wydarzenie to odbywa się regularnie w pierwsze soboty miesiąca w różnych miastach w Polsce i poza jej granicami. Jest odpowiedzią na wezwanie Maryi, która w Fatimie wzywała do odprawiania nabożeństwa pięciu pierwszych sobót miesiąca. W inicjatywie „Męskiego Różańca” biorą udział wyłącznie mężczyźni. Nabożeństwo to ma także ciekawą formę, która jednak mieści się w nurcie katolickim. Wydarzenie to pomaga wielu mężczyznom w pogłębianiu swojej wiary jak również męskiej tożsamości. Artykuł ten nie jest kompleksowym badaniem tego zjawiska, lecz próbą teologicznej interpretacji na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych na uczestnikach tej inicjatywy w Rzeszowie oraz w oparciu o literaturę teologiczną.

Słowa kluczowe: „Męski Różaniec”, duchowość męska, pierwsze soboty miesiąca, nabożeństwo.

THEOLOGICAL INTERPRETATION OF THE PHENOMENON OF „MALE ROSARY“

Summary

The Male Rosary initiative launched in 2018 attracts a large number of men and fits into the trend of reviving male spirituality in the Catholic Church. The event takes place regularly on the first Saturdays of the month in various cities in Poland and abroad. It is a response to the call of the Virgin Mary, who in Fatima called for the celebration of the First Five Saturdays Devotion. Only men take part

in the Male Rosary initiative. This religious service has also an interesting form, which is in line with the Catholic trend. The event helps many men to deepen their faith as well as their masculine identity. This article is not a comprehensive study of this phenomenon but an attempt of theological interpretation on the basis of surveys conducted on participants of this initiative in Rzeszów and based on theological literature.

Key words: „Male Rosary“, male spirituality, first Saturdays of the month, devotion.